

Upitnik za recenzije predmetnih kurikuluma – **Recenzija predmetnog kurikuluma povijesti**

1. Jesu li ishodi učenja i sadržaji primjereni razvojnoj dobi učenika?			
1 – neprimjereni	2 – donekle primjereni	3 – uglavnom primjereni	4 – u potpunosti primjereni
<p>Objasnite što treba promijeniti u slučaju da je Vaš odgovor 1., 2., ili 3.</p> <p>Jedan od velikih problema za recenziranje predmetnog kurikuluma povijesti je taj što nastavni sadržaji nisu jasno niti dovoljno detaljno razrađeni da bi se uopće moglo na njihovom temelju zaključiti koja će se znanja u određenom stupnju obrazovanja ostvariti. Taj se prigovor odnosi na gotovo sve točke recenzijskog upitnika, pa tako i ovu o primjerenosti ishoda i sadržaja razvojnoj dobi.</p> <p>Povjerenstvo smatra da su sastavljači imali dobre namjere, da su veliku pažnju posvetili ishodima i kompetencijama koje učenici trebaju postići, ali se pri tome nažalost takvi odgojno-obrazovni ishodi (vidi točku D predmetnog kurikuluma i detaljniju razradu u Dodatku) prikazuju na nedovoljno konkretan način te, na kraju, predstavljaju samo zbirku «pobožnih želja» napisanih stanovitim metajezikom odgojnih znanosti koji gotovo da mogu važiti za bilo koji predmet i bilo koji stupanj obrazovanja, a doimaju se kao da su nastali mehaničkim umnožavanjem s blagim variranjem. Ponekad su ishodi potpuno identični za vrlo dobru i izvrsnu razinu usvojenosti (vidi npr. str. 87 i 88). Također, uz neosporno dobre namjere sastavljača, vidljiva je i određena «nerealnost» u načinu prikazivanja postignutih ciljeva (učenici koji planiraju i izvršavaju složena istraživanja, koriste složene narative, sofisticirani rječnik, i slično) tako da se čitalac često pita radi li se tu o ishodima koji se očekuju od, recimo, studenata ili čak i već formiranih znanstvenika, a ne učenika u osnovnim i srednjim školama. No, to je najvjerojatnije također rezultat prethodne karakteristike dokumenta i trebalo bi biti predmet recenzije iz odgojno-obrazovnih znanosti, a ne samog predmeta.</p> <p>Stanoviti problem povezan s prethodnim proizlazi i iz činjenice kako je kurikulum za čitavo razdoblje koncipiran na dosljednom provođenju pet koncepata (vrijeme i prostor, uzroci i posljedice, kontinuiteti i promjene, izvori i istraživanje prošlosti, interpretacija i perspektive), što je samo po sebi u redu, ali se može prigovoriti nedostatak nekih drugih važnih koncepata poput pojedinac i zajednica ili čovjek i društvo, koji su posebice važni za provođenje odgojne komponente nastave. Posljednja dva od odabranih pet koncepata (izvori i istraživanje prošlosti te interpretacija i perspektive), puno su više povezani s proučavanjem povijesti kao znanstvene discipline, a ne toliko prošle stvarnosti te nam se ne čine u potpunosti primjerenim za sve dobne skupine i razine obrazovanja, iako su svakako važni za visokoškolsku i sveučilišnu nastavu (kojom se kurikulum ne bavi) te bi ih trebalo koristiti s krajnjim oprezom. Također, smatramo da je kroz nastavu povijesti potrebno postići i stanoviti konsenzus o zajedničkom društvenom znanju i vrijednostima oko kojih se društvo radi zajedničkog funkcioniranja mora slagati (naravno, uz uvažavanje, trenutnih znanstvenih spoznaja i rezultata, kao i prihvaćenih društvenih i moralnih vrijednosti poput ljudskih prava, poštivanja etičnosti, i slično), a koji iz sadašnjeg dokumenta nije vidljiv, a nužan je za normalan društveni razvoj učenika.</p>			

2. Jesu li sadržaji i ishodi učenja primjereni broju sati nastave?			
1 – neprimjereni	2 – donekle primjereni	3 – uglavnom primjereni	4 – u potpunosti primjereni
<p>Objasnite što treba promijeniti u slučaju da je Vaš odgovor 1., 2., ili 3.</p> <p>U načelu, broj sati nastave povijesti u različitim stupnjevima obrazovanja čini se dobro odmjeren. Jednu manju iznimku predstavlja činjenica da je u programu klasičnih gimnazija manji broj sati povijesti nego u programu općih (vidi str. 60 i 67), što se vjerojatno može opravdati njihovom uklopljenosti u skupinu ostalih specijaliziranih gimnazija (prirodoslovno-matematičke i jezične). Ipak, nastavljajući se na prethodne opaske, zbog nedefiniranosti nastavnih sadržaja teško je donijeti definitivnu ocjenu o primjerenosti broja sati nastave te bi oni svakako trebali biti bolje konkretizirani u novoj verziji dokumenta.</p>			

3. Jesu li sadržaji i ishodi učenja relevantni i utemeljeni na znanstvenim spoznajama predmetnog područja?			
1 – ne	2 – donekle	3 – uglavnom	4 – u potpunosti
<p>Objasnite što treba promijeniti u slučaju da je Vaš odgovor 1., 2., ili 3.</p> <p>Kako je već spomenuto, u dokumentu su sadržaji učenja toliko sumarno izrečeni da je na ovo pitanje zapravo teško odgovoriti. Uzimajući u obzir općenito dobru obrazovanost i pripremljenost profesora povijesti u Hrvatskoj, vjerujemo da će oni i dalje svoj zadatak obavljati u skladu sa znanstvenim spoznajama, ali također smatramo da se takvo važno pitanje ne može prepustiti isključivo individualnoj prosudbi nastavnika, što je na temelju trenutnog dokumenta jedino moguće zaključiti. Također, uvažavajući gore navedeno, povjerenstvo smatra kako je i samim nastavnicima potrebna barem pomoć u planiranju nastave, koja je u dokumentu gotovo u potpunosti izostala. U dokumentu su konkretno jedino navedene cjeline za nastavu u osnovnoj školi (str. 24-26) te tematska područja za srednje škole (str. 40), a zapravo je razrada gotovo u potpunosti prepuštena nastavnicima. U slučaju srednjih škola donosi se i napomena kako će prijedlozi tema prema tematskim područjima biti dostupni u digitalnom repozitoriju/priručniku za nastavnike, ali smatramo da se zapravo bez njihovog poznavanja ne može niti donijeti ispravna odluka o znanstvenoj utemeljenosti sadržaja i ishoda učenja.</p> <p>Također, u skladu s već spomenutom «nerealnošću» želja izrečenih u dokumentu i njihovoj neprimjerenosti za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, podjela tematskih područja za srednje škole (Država, vlast i moć; Društva, ekonomije i svakodnevnica; Slike svijeta) također se čini donekle previše apstraktnom te terminološki primjerenijom za visokoškolsku nastavu i rad sa studentima nego za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje (pogotovo u slučaju pojedinih vrsta škola), kojima se kurikulum bavi.</p>			

4. Jesu li domene potrebne za predmetno područje dobro zastupljene?**1 – ne**

2 – donekle

3 – uglavnom

4 – u potpunosti

Objasnite što treba promijeniti u slučaju da je Vaš odgovor 1., 2., ili 3.

Riječ «domena» se u predmetnom kurikulumu povijesti nigdje ne spominje niti definira. Vjerojatno se misli na nastavne cjeline, što je i uobičajeni termin korišten u didaktičkoj teoriji i školskoj praksi, pa bi ga u tom slučaju bilo bolje primijeniti i u ovom formularu za recenziju.

Kako je već navedeno, u predmetnom kurikulumu povijesti od konkretnih podataka jedino se donose nastavne cjeline za osnovnu školu, koje su uglavnom napravljene na temelju vrlo uopćene kronološke podjele povijesti (str. 24-26), te tematska područja za srednje škole, koja uglavnom obuhvaćaju sve glavne discipline povijesnih istraživanja (politička i vojna povijest, povijest diplomacije, društvena i gospodarska povijest, povijest svakodnevnice, kulturna povijest, povijest ideja, povijest umjetnosti (str. 40). Ukoliko su to «domene», obuhvaćeno je praktički sve, ali nije razrađeno. Ukoliko se radi o ključnim pojmovima (npr. povijesne osobe, događaji, procesi i sl.) oni se u tekstu dokumenta spominju isključivo usputno, ponekad kao primjeri, te su potpuno prepušteni individualnoj prosudbi nastavnika, što se ne čini prihvatljivim.

5. Sadrži li kurikulum odgovarajući omjer širine i dubine znanja, vještina i stavova iz predmetnog područja?**1 – ne**

2 – donekle

3 – uglavnom

4 – u potpunosti

Objasnite što treba promijeniti u slučaju da je Vaš odgovor 1., 2., ili 3.

Kako je već navedeno, u kurikulumu u ovom obliku gotovo potpuno izostaje podatak o širini znanja, dok su dubina znanja, vještine i stavovi iz predmetnog područja iskazani isključivo uopćenim rječnikom te je potrebna njihova razrada kako bi se uopće mogao procijeniti omjer među tim komponentama.

6. Omogućava li kurikulum, posebice prijedlozi u poglavljima F i G (Učenje i poučavanje, Vrednovanje) stjecanje navedenih ishoda učenja?

1 – ne	2 – donekle	3 – uglavnom	4 – u potpunosti
--------	--------------------	--------------	------------------

Objasnite što treba promijeniti u slučaju da je Vaš odgovor 1., 2., ili 3.

Kao i najveći dio teksta dokumenta i ta su poglavlja zapravo katalog «pobožnih želja» i dobrih namjera sastavljača, bez zadovoljavajuće primjene na konkretnu situaciju. Povjerenstvo smatra da su sastavljači imali dobre namjere i da su načela za koja se u tekstu zalažu dobronamjerna i dobra, ali nedostaje konkretizacija. Također, u skladu s primjedbom o stanovitoj «nedovoljnoj realističnosti» zacrtanog plana s naglaskom na osobnom istraživanju učenika, nedostaje i uputa za nastavnike na koji će se način oni moći opskrbiti potrebnim pomagalicama u kojima bi mogli pronaći «izvore» potrebne za takvu nastavu niti jasan plan kako će se i kada oni proizvesti. Sve je opet u potpunosti prepušteno individualnoj inicijativi, što teško može funkcionirati na općoj razini. Posebice ukoliko se stupanj znanja i vještina želi na određeni način izjednačiti (i ostvariti dostupnost jednakih mogućnosti za sve učenike) na hrvatskoj i europskoj razini.

7. Slijede li predloženi ishodi učenja i ostali elementi kurikuluma, europske i svjetske preporuke za predmetno područje?

1 – ne	2 – donekle	3 – uglavnom	4 – u potpunosti
--------	-------------	---------------------	------------------

Objasnite što treba promijeniti u slučaju da je Vaš odgovor 1., 2., ili 3.

Sastavljači dokumenta uložili su veliki trud i proučili brojne slične dokumente iz europskih i svjetskih država, čiji popis i donose na str. 152-155. Povjerenstvo također vjeruje da su u tu problematiku duboko ušli, ali se ne smatra dovoljno upućenim u to pitanje i smatra da bi njegovu ocjenu trebala prvenstveno dati struka odgojno-obrazovnih znanosti (i, možda, pravna struka). U samom dokumentu nisu doneseni podaci na temelju kojih bi se usklađenost s europskim i svjetskim preporukama mogla procijeniti te bi takve elemente bilo potrebno jasnije naglasiti.

8. Predložite i ostale izmjene ukoliko ih smatrate nužnima.

U dokumentu su se potkrale i stanovite tehničke pogreške, poput pozivanja na određene stranice unutar dokumenta na kojima bi se trebala nalaziti objašnjenja, ali se ona tamo ne nalaze (vidi npr. str. 37). Također, bilo bi bolje izbjeći prevelika ponavljanja u tekstu, čime bi se ujedno dobilo i puno više prostora za konkretne i korisnije upute.

Bilo bi poželjno da se dokument na određeni način osvrne i na tradiciju dosadašnje nastave povijesti u Hrvatskoj te jasnije naglasi u kolikom su omjeru njegove ideje razvoj iz te tradicije, a uolikoj mjeri noviteti u odnosu na nju.

9. Vaš zaključni stav o predloženom kurikulumu.

Povjerenstvo smatra kako je rad na kurikulumu zahtijevao veliki uloženi trud njegovih sastavljača te ne sumnja u njihove dobre namjere i želju da se poboljša nastava povijesti u hrvatskom školstvu. Ipak, dokument u ovom obliku nije dovoljno konkretan i nedostaju mu razrade potrebne

nastavnicima kako bi se uopće mogao upotrijebiti u praksi, a što se posebno odnosi na određivanje nastavnih sadržaja i ishoda učenja radi postizanja općih ciljeva nastave povijesti. One ne mogu ovisiti o nekim budućim dokumentima koje tek treba sastaviti, jer se ocjena temelji isključivo na dokumentu kakav nam je povjeren na recenziju. Također, bilo bi potrebno uspostaviti bolji omjer između općenitih ideja (kojima dokument obiluje) i njihove primjene na sferu same povijesti (koja je u njemu spomenuta samo izuzetno). U ovom obliku, kurikulum se u potpunosti oslanja na individualne napore nastavnika ne pružajući im za taj zadatak niti dovoljno jasne smjernice niti jamči postojanje (barem je ne definira) institucionalne i materijalne podrške (postojanje udžbenika i drugih popratnih nastavnih materijala nužnih za organizaciju nastave). Budući da je povijest predmet koji se prvenstveno bavi razvojem ljudskog društva, njezino proučavanje ujedno je temelj i za skladan razvoj samog društva i njegovih civilnih i ljudskih vrijednosti (čega su i sastavljači samog dokumenta svjesni i žele doprinijeti njihovom jačanju), ali je za to potrebno ipak postići i određenu razinu konsenzusa i jedinstvenosti programa, što trenutni dokument zapravo ne omogućava.

Prema tome, nastavni kurikulum Povijesti potrebno je mijenjati i doraditi prema navedenim opaskama i na temelju teorije kurikuluma.

U Zagrebu, 8. ožujka 2018.

U ime Povjerenstva za recenziju predmetnog kurikuluma povijesti

Predsjednik povjerenstva

akademik Tomislav Raukar